

ЦИЈЕНА:

за Црну Гору на годину 10 перл., на по год.
5 перл.; ван земље 15 франака у злату.за Црну Гору број 10 пара
за Стране Земље број 20 параЛИСТ ИЗЛАЗИ
СРИЈЕДОМ И ПЕТКОМ

ВЈЕСНИК

АДРЕСА:
„Вјесник“ Цетиње, (Црна Гора)
ADRESSE:
„Vjesnik“ Cetigné (Monténégro)Рукописе ваља слати Уредништву „Вјесника“
а претплату и огласе Администрацији
Огласи се наплаћују по погодби

Интерпелације о исушењу Скад. Језера и о међународном зајму

Говор Министра Иностр. Дјела
г. Петра Пламенца 30. априла ов.
год. у Народној Скупштини.

Господе посланици! 20. фебруара ове године господи народни посланици Саво Драговић и Милисав Шаковић упутили су били интерпелацију на председника Краљ. Владе — у моме одсуству — и ја данас по тој интерпелацији одговарам. Интерпелација господе посланика гласи овако:

„Пошто је Краљ. Влада у свој радни програм, како га она назива, унјела и обећање исушења Скадарског Језера, а пошто према ријешену Велесила, у колико је ово јавности познато, ријека Бојана не припада Црној Гори, — питамо вас, Господине Министре, да ли је осигурала Краљ. Влада за Црну Гору право сервитута на ријеку Бојану, или, можда мисли којим другим каналом исушити Скадарско Језеро и, ако мисли другим, који би то био?“

Господе посланици! Појам суверене државе природно је и логично је да по влади за собом територијални суверенитет, т. ј. да та држава има право својом територијом располагати како хоће, да чини на њој шта хоће, без икакве ограничења, без икакве рестрикције; али, као год што видимо у приватноме праву да право територијалне властине појединаца може тријети извесне рестрикције, извесна ограничења, то исто видимо и у међународноме праву. Те рестрикције у међународноме праву — или како их уважена господи Драговић и Шаковић називају именом сервитута — могу бити двојаке природе, могу бити негативне за државу, а могу бити позитивне. Сервитуде међународне негативне јесу те, да једна држава не може на својој територији да врши извесне акте, извесне чинове, који припадају држави, као самосталној јединици. Оне могу бити и позитивне, т. ј. да једна држава мора на својој територији да трпи извесне акте, извесна права, извесна послужија друге које државе. Ове међународне сервитуде обично се предвиђају уговорима. Оне могу бити и наметнуте за вријеме рата од једне државе другој, а могу уговором да се успоставе. Сви уговори међу државама пуни су тих сервитуда било негативних било позитивних. Један од таквих уговора јесте и онај од 13. јула 1878. године у Берлину, гдје су друге земље, у име заинтересованих балканских земаља, формирале у свакоме параграфу те сервитуде. Параграф 29. тог уговора не чини ништа друго, него таксативно излаже све сервитуде негативне за Црну Гору т. ј. оне, којима се ограничава њено суверено право на извесним дјеловима њене територије. Једна једина сервитуда је позитивна за Црну Гору и то је баш она, коју тангирају у својој интерпелацији уважена господи Драговић и Шаковић. Она каже, да Црна Гора има потпуно право, потпуно слободу пловидбе ријеком Бојаном. На основу тога права, које је Црна Гора стекла на Берлинском Конгресу, она се је служила ријеком Бојаном читавих 36 година без престанка. На Берлинском Конгресу Велике Силе дале су Црној Гори право послужија ријеком Бојаном и ако ријека Бојана није у целини, т. ј. ни у коме своме дијелу припадала Црној Гори, или бар тога пута, 13. јула 1878. године. Неколико година доцније, послје афере, која је већини од вас позната, афере густињске, Црној Гори уступљен је Улцињ са околином и дат јој је неки дио десне обале ријеке Бојане. Сада је Црна Гора у још повољнијем положају него ли је била 1878. године, него ли је била у оно доба, када су Велике Силе, у замјену за извесне територије које Црна Гора није узела, дале јој Улцињ са околином. Њој данас припадају читаве десне обале ријеке Бојане. Г. Шаковић и г. Драговић забринули су се с разлогом да то наше право није одузето доцније, да није одузето прошле године на амбасадорској конференцији у Лондону.

Господе народни посланици! На конференцији амбасадора у Лондону о томе питању није било ријечи. Нико није изашао са приједлогом да одузме то право Црној Гори, које она ужива од назад 36 година. То јој право не може ни узети нико, то је право за њу стечено, то би могло да јој се одузме само у случају рата било са Турском, било са Арбани-

јом, који би за Црну Гору био неповољан, или у случају одрицања Црне Горе од тога свога права, што нити је био случај нити може бити. Црној Гори, дакле, остаје право тога послужаја и даље, као што јој је остајало од 1878. године па на овамо. За то господи посланици могу бити мирни.

Што се, пак, тиче исушења Скадарског Језера, то је питање третирано одавно, то је питање интересовало Црну Гору одавно. На последњој конференцији лондонској 1913. године о томе су се интересовали представници великих сила. То је питање већ приведено скоро крају. Од великога зајма од 40 милиона ми смо одвојили један дио, који ћемо уложити на исушење Скадарског Језера.

Што се тиче последњег става у интерпелацији, који гласи: „Краљевска Влада можда мисли којим другим каналом исушити Скадарско Језеро, и ако мисли другим, којим би то било“ — имам да одговорим ово. Природно је, господо, да се Скадарско Језеро исуши оним каналом, са којим се је до сада виша личина Скадарског Језера изливала, а то је ријеком Бојаном. Исушење Скадарског Језера најеконичније може бити ријеком Бојаном. Оно ће и бити тим путем, бар како ми мислимо. Ако господи Драговић и Шаковић знају други који канал подеснији, практичнији и лакши ми ћемо га драговољно примити.

То је што сам имао да одговорим на ову интерпелацију.

Говор народног посланика
г. Мил. Шаковића

Господе посланици! Интерпелација, коју смо подијелили ја и г. Драговић, имала је за сврху да се ово питање у Народној Представници дискутује да се може рећи о овом питању. Оно је старега датума; оно се је провлачило стално кроз прошле скупштине, о њему се дugo дискутовало и излазило се да је оно постигнуто и неки дипломатски уговор са Турском, специјално о исушењу Скадарског Језера, а што се тиче ова и што видбе Бојаном интерпелација није то ни обухватила.

Одговор г. министра спољних послова што се тиче специјално исушења Скадарског Језера, задовољава интерпеланте. Оно пак, што г. министар спољних послова приговори да смо ми у интерпелацији нагласили, да ли ће то исушење бити каналом Бојане или којим другим — то је наглашено за то, што тај канал Бојане није био тако сигуран, да се њиме то исушење може провести, јер се о томе питању раније дискутовало, али је то све било одложено.

Са оваквим одговором г. министра иностраних дјела ја и друг Драговић задовољни смо и немамо шта више рећи.

Говор г. Министра Иностр. Дјела
о међународном зајму.

Господе народни посланици! 13. фебруара ове године уважени посланик г. Саво Драговић упутио је на г. министра председника интерпелацију ове садржине.

„Говори се, да је Црној Гори обећан зајам од Велесила на име накнаде за Скадар. Говори се и то, да је у вези са добијањем тога зајма и путовање нашег Министра Спољних Послова у иностранство.

Пошто Народно Представништво до сада нема никаквог званичног саопштења о том важном питању, — питам Вас, Господине Министре Председниче:

1) Постоји ли какво обећање Велесила у погледу зајма као накнаде за Скадар; и
2) Је ли путовање нашега Министра Спољних Послова у вези са тим обећањем, и ако јесте, у ком је стадијуму сада то питање.

Пошто је ствар од највећег интереса за народ и његово Представништво очекујем Ваш што скорнији одговор.“

Господе народни посланици! Скадарско питање постојало је за Црну Гору од када Црна Гора постоји; али то питање узело је свој акутни карактер 25. септембра 1912 г., т. ј. на дан када је Црна Гора објавила рат Турској. То акутно питање трајало је све до 21. априла 1913. год. Молим господе народне посланике да запамте добро овај датум од 21. априла 1913. г. Тога дана, господо, Црна Гора, принуђена а у интересу највиших српских

интереса и у интересу европског мира, ријешила је да изађе из Скадра заузета од њене војске. Данашња влада дошла је на управу земље 25. априла 1913. г. дакле 4 дана, и словом четири дана доцније него је ово акутно питање за нас престало било. Када је ова влада, коју ми сачињавамо, дошла на управу земље, њој није било ништа познато о овоме питању, како је оно третирано, како је вођено било, шта је радила наша дипломатија за све то вријеме, је ли њен рад био вјешт или невјешт. Сви ми, који смо ушли 25. априла 1913. године у састав нове владе, заузимали смо дотле такве положаје, да смо, природно, били удаљени од људи, који су сачињавали ондашњу владу, под којом је питање скадарско, нећу да кажем ријешено, него као акутно престало било. Ток цијелог овог питања био нам је непознат. За све вријеме скадарске кризе ми, природно, нијесмо били консултирани тако да за такво рјешење, ако у опште одговорности може бити — што ја не држим — ми не можемо бити сматрани за одговорне.

По доласку нашем на управу земље чуло се, да извесне личности почињу да тргују са овим питањем, да шире гласове да је скадарско питање могло бити друкчије ријешено, да су се они послушали. Врло је могуће, господо, да би то питање било друкчије ријешено, и ја држим да би било друкчије ријешено не само то питање, него питање све Црне Горе, а може бити и питање српског народа на штету његову.

Али, нашао се је неко, за срећу Црне Горе, који је предвидио све последице таквога једнога држања и поступка у скадарскоме питању. Нећу, господо, да улазим у оно и да говорим о ономе што је председник владе говорио за вријеме дебате о адреси. Он вам је објаснио целокупно скадарско питање и ви сте се по том његовом говору и изјаснили. Изјесне политичке личности говориле су о овоме питању и трговале су са истим против нас и приликом избора народних посланика за ову скупштину. Али црногорски народ, добро обавијештен, није се дао обманути.

Г. Драговић пита, постоји ли какво обећање Велесила у погледу зајма за Скадар. Мени није познато да постоји такав било какви обавијештен уговор између Великих Сила и Црне Горе о овоме питању. Скадра и обећања зајма за Скадар. Скадар је пао у наше руке 10. априла 1913. г., а 21. априла, као што рекох, ријешено је, да га напустимо. У томе међувремену, од 10. до 21. априла није, господо, било никаквих преговора између ондашње Краљевске Владе односно уступања Скадра и обећања ма каквога било од стране Великих Сила у замјену за Скадар и за уступање Скадра. Таквога споразума још је мање могло бити послје нашега доласка на владу, т. ј. послје 25. априла па на овамо. Европским силама није било ни од потребе да чине ма какво обећање Црној Гори у замјену за Скадар, пошто је наша војска из Скадра тада изашла била и пошто је ставила судбину ове вароши у руке великих сила.

Прегледао сам целокупну преписку Краљевске Владе од прије пада Скадра и ништа слично таквоме обећању нијесам могао наћи. Није, дакле, господо, постојао никакав уговор ни писмени ни усмени, нити може постојати ма какво било обећање зајма Црној Гори од 40 милиона у замјену за Скадар. Ми смо, господо, увјерени да се у овој земљи није родио човјек, који би био кадар, да прода историјска и завојевачка права Црне Горе и Црногораца за новац.

(Бурно одобравање).

Ми, господо, нашим претходницима, и ако нашим непријатељима политичким, не поричемо патриотизам и нећемо рећи да су они били кадри нешто слично да учине. Издајство није својствено синовима ове земље, али пошто су сличне инсинуације кадре да баци јаку сумњу на наше претходнике то ја молим г. интерпеланта да ми каже ко му је дао ову вијест.

Што се, пак, тиче мога путовања у иностранство сматрам да је то интерни посао Краљевске Владе и да о њему не морам да дајем рачуна никоме, а најмање г. интерпелантима из опозиције. Рећи ћу само то, господо, да сам зближао приликом мога боравка у иностранству између осталог говорио и о зајму Црне Горе од 40 милиона о коме сам већ госпо-

ди из већине имао прилике да говорим, и тврдим, господо, то, да том приликом када сам тражио тај зајам од 40 милиона, никада нико, ни ја ни они са којима сам третирао то питање, нијесу ми дали инсинуирати, дали мислити, да ће се тај зајам дати Црној Гори у замјену за Скадар.

Толико сам имао да одговорим г. интерпеланту, а ако није задовољан говором и даље.

Говор народног посланика
г. С. Драговића

Господе народни посланици! Циљ мојој интерпелацији, која говори о накнади за Скадар, био је тај, да се баш овдје у Народноме Представништву расвјетле врло мрачне верзије, које су кружиле о тој накнади у маси народној па и у граничној штампи. Те верзије састојале су се у томе, што се је, сигурно са неким рачуном, хтјело наметнути нашем народу, да је Црна Гора за новац уступила Скадар, а не да је Црној Гори Скадар силом рјешена европских сила отет и уручен Арбанији.

Кад ово прво не би постојало, верзије би за циљ имале, да у нашем народу улију неко страшно неповјерење у своју моћ и према својим одговорним факторима, а кад би ово, Боже сачувај, било, верзије би имале мјеста, јер би зближа упућивале народ, да својом крви стечене тековине тако лако не пусти већ да их у могућој прилици брани.

Ја у ово последње апсолутно не вјерујем, нити пак вјерујем, да има икога, ко би такву намјеру смио у себи гажити од крвавог суда Народа Црногорског.

Према овоме ја рачунам, господо, да је моја интерпелација имала мјеста да се овдје у Скупштини претреса и да се расвјетли, да ли је Црна Гора добила какву накнаду од Велесила за Скадар под видом зајма или не.

Из одговора г. министра видимо, да Црна Гора није апсолутно никакву накнаду у име Скадра примила од Велесила и да црногорски зајам не стоји у вези са питањем Скадра. Ја на то имам да честитам нашој влади и ја сам са одговором г. министра задовољан у толико, у колико питање које је предмет моје интерпелације неће моћи да се доведе у везу за законом о томе зајму који ће ускоро доћи у Скупштину, а на то ми даје право и изјава г. мин. спољних послова, кад каже, да он није вољан објашњавати интерпелантима из опозиције свој пут у иностранство, већ да је то само посао Владе.

Цетиње, 1. маја

Брачна веза Беча и Рима, спонена хладним рачунима, а супротна осјећајима срца једне и друге стране, овијех дана опет преживљује немилу кризу. Срца се буне противу једне неприродне заједнице, коју држи у крпљавини разум дипломатије. Аустрија и Италија, двије „јадранске силе“ не могу да се подносе. Оне немају тврда основа заједнице, немају узајамнога повјерења, наклоности и поштовања. Њих спаја празна дипломатска формула, која једној и другој страни пропикује шта не смије чинити, па да остану заједно. То је једна негативна дружба.

По главнијим мјестима Италије приређене су бурне демонстрације противу Аустрије. У Милану и Неапољу раздражена маса хтјела је да продре пред тамошње аустријске консулате. Војска и жандармерија морале су посредовати. На сред Венеције спаљена је црно-жута аустријска застава уз одушевљени плесак присутнога народа. То већ није обична појава. Још није дигнута у Опатији ни свечана трезеза, за којом су се Берхтолд и Санђулијано, министри иностраних

дјела „јадранских савезница“, чистили и напијали за срећу и дуго-трајност аустриско-талијанског савеза, а у Италији букнуше противу Аустрије демонстрације, које се изметнуше и у међународни пријеступ спаљивања хабсбуршке заставе!

Али ове најновије анти-аустриске демонстрације у Италији у многоме се разликују од досадашњих. Оне су наперене више противу Словена, аустриских поданика, него ли противу саме бечке владе. У Италији су ускипјели гњевом што су аустриски Словени, који насељавају источну обалу Јадранског Мора од Трста до Котора, подигли главе и што траже своја народносна права. Талијански шовинисти мисле, да је источна јадранска обала резервисана за Талијане и да ту нико осим њих нема никаква права. Садашње демонстрације у Италији не распаљује толико поклич „доље Аустрија“ колико узвик: напоље *barbari slavi!* Аустрија се донекле има право овим талијанским демонстрацијама радовати, јер ће исте раздражити већину њених поданика, коју сачињавају Словени. Ови ће услед тога бити озлојеђени противу Италије, што није на одмет, кад се узме у обзир очигледна суревњивост међу дјелима „јадранским силама“. У колико су ове демонстрације у Италији под фирмом спаљивања црно-жуте заставе добиле анти-словенску намерију, у толико ће прије промаштити циљ и свршити са фијаском. Аустрија ће овим демонстрацијама више добити него изгубити. Бранећи себе, њени ће Словени у овоме случају бранити уједно и њу, а то талијанском народу не може да буде корисно. Послије помоћи, која је с талијанске стране указана и стварању Арбаније на штету српскога народа, није ни најмање паметно што су са те исте стране, истина са неодговорних мјеста, дошли усклици: напоље *barbari slavi!* (напоље словенски варвари!). Талијански народ је упућен на балканско Словенство, као и ово на њега. Испади противу Словенства са талијанске стране не доносе користи Италији. Ови испади још више ће уздигнути црно-жуту заставу и отворити нове наде познатога *Drang-u*, којем су словенске балканске побједи затвориле пут.

Хроника

Берхтолд о Црној Гори. — Апел на Европу

Берхтолд о Црној Гори. Аустро-угарски министар иностраних дјела гроф Берхтолд у својем експозеу посветио је један пасус Црној Гори. Он каже: „Ми смо увијек тражили да одржавамо добре односе са нама сусједном Црном Гором. Прошла криза изазвала је против наше воље (ј) у извесним тренуцима размиможлажења. Ми се надамо, пошто је сад црногорска влада ријешена да поштује одлуке Лондонске Амбасадорске Конференције и да одржава исправне односе са Арбанијом, да наши пријатељски односи у будуће не само неће тријети никаква уштраба, већ да ће се све више развијати.“

У мање ријечи више се бесмислице, нетачности и нелогичности није могло стрпати.

Није истина, да су у прошлој (балканској) кризи против аустро-угарске воље са нама изазвана размиможлажења. Скадарско питање створило је једино аустриску дипломатију, и због истога дошли смо сасвијем природно са Монархијом у дипломатски сукоб, који за мало што се није изметнуо у крваву распри. Скадарско питање ријешено је на штету наших животних интереса само по вољи и жељи

Аустро Угарске. Велике Силе никад не би то питање ријешиле на штету Црне Горе, да их Монархија није уцењивала ратом. Према томе, гроф Берхтолд је пилатски опирао руке у осуди Црне Горе, ма да је он био једини наш противник у прошлој кризи.

На даље гроф Берхтолд вели да се нада, да ће се пријатељски односи Монархије са Црном Гором све више развијати, јер је наша влада ријешена да поштује одлуке Лондонске Конференције у погледу Арбаније.

Не знамо, да ли је шеф аустро-угарске спољне политике добро одмјерио значај и смисао ових својих ријечи. Из ових излази, да ће монархија с нама развијати пријатељске односе само у томе случају, ако ми будемо исправни према Арбанији! Он прави добре односе Аустрије са нама зависима од наших добрих односа не са Аустријом, већ са — Арбанијом! Другим ријечима Арбанија је својина, саставни дио Аустрије, те логично излази да кад би ми према тој њеној својини били неисправни, тад Монархија не би с нама могла одржавати добре односе. Ми смо до душе и онако знали да Берхтолд тајно сматра Арбанију као аустриску провинцију, али да ће то и јавно рећи и тијем увриједити не само Арбанију, нас и сву Европу, томе се нијесмо могли надати. Он је тијем завео ново правило у међународним односима. А ако Арбанија, та Берхтолдова својина, не би била исправна према нама, шта онда? Шта онда, ако се арбанашки упади понове у нашу територију, хоћемо ли ми тада, по Берхтолдовој логици, послати протест у Беч, умјесто у Драч? Ми ипак хоћемо да верујемо да гроф Берхтолд ни сам није знао шта је рекао.

Апел на Европу. Некакви фратри из Скадра упутили су бомбастички апел на Европу. У њем до Бога пропшташе како су извјештаји Црногорског Пресбирија о васпостављању мира и законитости у Грудима и Хотима неистинити и како су тамо, противно демократији са наше надлежне стране, чињена насиља. Тијем поводом чије апел на сву Европу и зову је да пошаље своју комисију у Груде и Хоте. Та би комисија најприје нама добра дошла. Она би утврдила, шта све тула раде туђе сплетке, од којих неки скадарски фратри нијесу далеко. Али Европа има преча посла него да се осврће на тај фратарски апел. Зна она, да су ти исти скадарски фратри, кад су Малисори од Тургутова збуна бјежали у Црну Гору, правили са њима са скадарским влашћом. Тада им није било до апела јер је тијем „човјекољупцима“ било лакше Малисорово родство Тургуту него ли њихова љубав са хришћанском Црном Гором.

Црна Гора послје рата

Биоградска „Политика“ пише:

Од свих балканских држава, у Црној Гори је мораторијум најдуже трајао: продужен је за шест мјесеца од демобилизације, т. ј. до 5. марта ове године. За земљораднике, пак учињен је један изузетак. За њих важи мораторијум до 1. јуна, пошто још нијесу исплаћене војне реквизиције за људску и сточну храну, а сем тога ново основана државна хипотекарна банка није још почела исплаћивати зајмове сељацима.

За привредно стање ове мале савезничке земље нијесу били без значаја капитали, које су иселеници из Америке слали својима на дому. Али пошто је због рата највећи дио Црногорца дошао натраг у отаџбину да се бори, то је и тај важан приход народне привреде отпао.

Прошле године један дио поља остао је необрађен, те је и жетвени принос био мањи. Али и у нормалним годинама Црна Гора нема довољно жита за исхрану већ увози брашно. Ранијих година увозила је највише брашња Аустро-Угарска, а у последње вријеме, скоро искључиво, увози се брашно из Италије. Талијанско је брашно много јефтиније, јер се производи од америчког и алжирског жита, а сем тога влада талијанска даје млинарима извозне премије.

Црна Гора увози у иностранство поглавито стоку (рогату марву, овце), за тим сточне производе (нарочито коже и вуну), па онда дуван, маслиново уље, суво месо, рибу, живину итд. Тачне статистике о томе нема, али се рачуна да је увоз већи од извоза. Самог брашна увози се годишње око двије хиљаде вагона.

Послије рата живо се ради на привредном подизању земље. У Подгорици се уводи електрично освјетљење и водовод. У многим дугим мјестима, нарочито у Никшићу, подижу се индустријска предузећа.

Нове области обилују, како изгледа, рудама и угљем. Ускоро ће се почети с грађењем друмова. У првом реду пројектован је пут Андријевица—Беране, Пећ, Баковица итд. Са насељавањем нових крајева још иде полако, али се и од тога очекује у тим крајевима јачи привредни полет.

Нови спор међу Србијом и Аустријом

Међу Србијом и Аустријом појавио се нови доста озбиљни дипломатски спор због откупа пруге Источних Жељезница. Суштину овога питања, које на штету Србије, бива нарочито заплитано, биоградска полуслужбена „Самоуправа“ овако објашњава:

„Ради обавјештења читалачке публике изнијећемо како је текла цијела та ствар, те ће се из самога њеног тока умотрити колико су неоправдане замјерке, које се са аустро-угарске стране чине Србији.“

По Лондонском Уговору о миру, савезници су добили у својину територије у уговору изречно напоменуте, са свима државним грађевинама, које постоје на тим територијама. По Букурешком Уговору о миру, Србија је добила у својину територије, на којима се налази један дио источних жељезница (линија од Ристовца до Ђевђелије). Како су те линије раније биле својина турске државе, са свим је природно да су те жељезнице, данас, својина српске државе.

Али је Турска, прије рата, била уступила у експлоатацију (дала подкирију) те жељезнице Источном Жељезничком Друштву, за извјесан број година, и под извјесним погодбама. То друштво, данас, има, дакле, формално право на експлоатацију тих жељезница, наравно под погодбама које је примило на себе ради задобивања тога права.

Нови сопственик те жељезнице, Србија, хтјела је да откупи право експлоатације те жељезнице од Источног Жељезничког Друштва, уз праведну накнаду. Разлог томе био је у факту што су и све остале жељезнице у Србији у државним рукама, и што нови сопственик тих жељезница, Србија, жели да узме у своје руке интересе јавнога саобраћаја на својим територијама.

У томе циљу, Србија је учинила покушај у Источном Жељезничком Друштву за откуп поменутих жељезница, рачунајући да ће се, у том случају, поступити као и у случају откупа жељезница истога друштва у Румелији од стране бугарске државе, и као што се редовно поштувало у неким ранијим случајевима.

Тада се јавља Аустро-Угарска са захтјевом, спроведеним дипломатским путем, да се поменута жељезничка пруга преда у експлоатацију поменутом друштву, на основу његовог ранијег уговора са Турском.

Пред тим супротним погледима, јавља се трансакциони предлог француских капиталиста, да се поменута пруга интернационализира. По томе предлогу, за експлоатацију те пруге образовало би се акционарско друштво од чијих би акција једну трећину добили српски, другу трећину аустро-угарски, а трећу француски и руски капиталисти. Образовао би се одбор који би управљао експлоатацијом, а на челу тога одбора био би предсједник, кога би ова управа изабрала из своје средине а који би био Србин. Србија би се обавезала да, и на тој пруги, за транзит Аустро-Угарске, важе одредбе примљене у конвенцији à quatre.

На такав предлог о интернационализацији поменутих жељезница дала је свој пристанак Србија. На њ је, у начелу, дала свој пристанак и Аустро-Угарска. Међутим, кад је требало дати свој пристанак и у појединостима, Аустро-Угарска је везала тај пристанак за друге захтјеве, које је Француско Друштво поднијело као свој приједлог а са питањем на претресу немају стварне, каузалне везе, и уз то је тражила да се сва та питања уреде једном нарочитом конвенцијом, која

би имала облик и карактер међународног, политичког уговора.

На тај и такав приједлог Аустро-Угарске, којим се једно приватно-правно питање хоће да претвори у међународно-политичко питање, и да му се тиме шири круг до граница, које се и даље могу произвољно протезати, Србија је изнијела против-пројекат, који се сада проучава у Бечу...

Нијесмо далеко од општих заплета

Поводом посјете Краља Ђорђа у Паризу и све већега учвршћења политичких односа између Енглеске, Француске и Русије, — г. Чедо Мијатовић шаље из Лондона биоградском „Трговинском Гласнику“, занимљив допис, из којег преносимо ове редове:

„Као што се у званичном саопштењу штампи казало, циљ је заједничке политике споразумних сила одржање мира кроз одржавање равнотеже моћи и снаге. Ако се европски мир може одржати само одржавањем равнотеже војних сила двије европске групе, онда је тај мир једнако у опасности, јер се апсолутна равнотежа не може ни за један дан одржати. Кроз посљедњих двадесет година та равнотежа није постојала. Ње нема ни данас потпуно и апсолутно. Ње неће бити ни сутра, баш кад би споразумна група и савезна група располагале са апсолутно подједнаким бројем војника и топова, јер би требало мјерити и мозгове и срца, и науку и вјештину, које оним бајонетима и топовима командују. По овоме ћете већ опазити, да она формула (одржање мира кроз равнотежу моћи) није искрена. И кад би она била искрена, онда би знало да двије велике групе европске осуђују себе на вођење једне „стангнатне“ политике, једне политике застоја и без икакве иницијативе, једне политике упарљивања животних народних интереса. То није могућно, бар не као трајна, а још мање као стална политика. Је ли могућно замислити да се Енглеска, Француска и Русија присније скопчavaju само зато, да би Француска из својих политичких рачуна избрисала своје потраживање Елзас-Лотрингије од Немачке, и да би Русија коначно поцијепала свој словенски програм? Није ли логичније мислити да је ово присније везивање споразумних сила, извршено прошле недјеље у Паризу, извршено зато, што свака сила види у њему једну јачу гаранцију за извршење свога националног програма, који су срећом у хармонији један с другим. Доктринарско прокламовање равнотеже сила као гаранција за одржање мира, потири се очевидном журбом једне и друге групе. Те се спреме предузимљу у тако колосалним размјерама, и догађаји се европски заостравају тако чудновато да очевидно није далеко дан, у који ће и за једну и за другу групу бити само једно једито питање за рјешавање „То be, or not to be?“ „Бити, ил не бити!“ А то се питање мора неизбјежно и фатално ријешити само на бојном пољу.“

Противно назорима већине журналиста, који проглашују да је париским догађајима мир европски осигуран, ја налазим да је Европа једним великим кораком ближе дошла фаталној експлозији оштега рата. Ми Срби треба да се најживље старамо да будемо потпуно сигурни за тај дан. Он није врло далеко.“

Србија и Бугарска

Бугарски листови још једнако се утркују са бечким листовима и „Арбанашком Кореспонденцијом“ у доношењу измишљотина противу Србије. Тијем поводом орган српске владе „Самоуправа“ доноси

